

pontján – így a közlemény – Mayer élete kockáztatása árán a náci Németország területére lépett, hogy folytassa megbeszéléseit.¹⁴⁴

Ehhez hasonló következtetésre jutott Yehuda Bauer, a jeruzsálemi Héber Egyetem professzora is. Szerinte mindazokban a sikerekben, amelyeket mások – így Kasztner, Kersten és Musy – sajátjukként könyvelnek el, oroszlánrésze volt annak a Mayernek, akit paradox módon sok háború alatti zsidó vezető a még életben maradt európai zsidók megmentésének fő kerékkötői között tart számon.¹⁴⁵

Noha túlzás volna Mayert „megváltónak” tekinteni, a neki szegezett éles bírálatok nyilvánvalóan igazságtalanok. Valószínűleg elsősorban nyers modora váltotta ki ezt a negatív ítéletet. Emellett bírálói nem voltak teljesen tisztában azokkal a korlátokkal és megkötésekkel, amelyeket Mayernek a háború alatt munkájában figyelembe kellett vennie, és utólag gyakran figyelmen kívül hagyták vagy alábecsülték ezeket.

Mayer mint egy semleges ország szabad állampolgára „kemény” álláspontot képviselt a vele tárgyaló SS-tisztekkel szemben. Arrogáns hangon osztogatta erkölcsi intelmeit, dorgáló és elítélő megjegyzéseit, amit Kasztner és a többi vezető, aki szemtanúja volt a Holocaustnak, és maga is szüntelenül a halál árnyékában dolgozott, nem tudott méltányolni. Több zsidót lehetett volna-e megmenteni, ha Mayer rugalmasabb és sok más zsidó vezetőhöz – a náci iga alatt tevékenykedőkhöz – hasonlóan ő is hajlandó különféle árukat és pénzeket „illegálisan” SS-beli tárgyalópartnereinek kezére juttatni? A kérdés megválaszolhatatlan. Az mindenesetre nyilvánvaló, hogy az ilyenfajta magatartás a hivatalos, jogi formákhoz mereven ragaszkodó, régimódi német zsidó mentalitásával teljesen összeegyeztethetetlen lett volna.¹⁴⁶

A Kasztner-ügy Izraelben

1946-ban Kasztner családjával együtt Izraelbe költözött, és folytatta újságírói-politikusi pályafutását. Háború utáni politikai ambíciói ahhoz a Mapai párthoz kötötték, amely már akkor és még több évtizeden át uralkodó szerepet játszott az izraeli politikában. Paradox módon ez a kapcsolat közvetve Kasztner bukásához és tragikus halálához is hozzájárult.

Kasztner ünneplése nem tartott sokáig. Az elismerések, amiket Cauxban és másutt Nyugat-Európában nyugtázott, fokozatosan kínos kérdéseknek adták át a helyüket azzal kapcsolatban, hogy helyeselhetők-e az SS-szel folytatott tárgyalásai. A koncentrációs és munkaszolgálatos-táborok túlélői kutatni kezdték, hogyan lehetséges az, hogy egyes „prominens” zsidók családjában és baráti körében szinte mindenki életben maradt, miközben ők elvesztették legtöbb rokonukat és barátjukat. Ahogy